

2023/2048(INI)

20.7.2023

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie realizacji rozwoju terytorialnego (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów, tytuł III rozdział II) i jego stosowania w Agencji Terytorialnej Unii Europejskiej 2030 (2023/2048(INI))

Komisja Rozwoju Regionalnego

Sprawozdawca: Marcos Ros Sempere

SPIS TREŚCI

	Strona
UZASADNIENIE – STRESZCZENIE FAKTÓW I USTALENIA	3
PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	8

UZASADNIENIE – STRESZCZENIE FAKTÓW I USTALENIA

Globalny kontekst pełen wyzwań – spójność ważniejsza niż kiedykolwiek przedtem

Szereg kryzysów, takich jak pandemia COVID-19, trwająca wojna w Ukrainie, która spowodowała bezprecedensowy kryzys uchodźczy i poważny kryzys energetyczny, a także pogłębiający się kryzys klimatyczny, uwidocznily, że pomiędzy terytoriami występują coraz silniejsze współzależności. W obecnym trudnym kontekście globalnym UE musi zadbać o pozytywne perspektywy na przyszłość dla wszystkich obszarów i ludzi. Tym ważniejsze dla zapewnienia jedności Europy staje się zatem spójność gospodarcza, społeczna i terytorialna.

Potrzeba, aby instytucje Unii wraz z organami krajowymi, regionalnymi i gminnymi ściśle ze sobą współpracowały na rzecz osiągnięcia odporności, zrównoważonego rozwoju i włączenia społecznego w drodze partycypacyjnego i innowacyjnego zintegrowanego rozwoju terytorialnego, jest w tym kontekście większa niż kiedykolwiek w przeszłości.

Kluczowa rola zintegrowanego rozwoju terytorialnego

Zintegrowany rozwój terytorialny ma zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia odporności i stymulowania dobrobytu we wszystkich regionach. Za jego sprawą koordynacja rozwoju regionalnego i lokalnego staje się łatwiejsza, a demokracja lokalna zyskuje wsparcie dzięki sprzyjającemu włączeniu społecznemu procesowi uczestnictwa. Zintegrowany rozwój terytorialny jest istotny z punktu widzenia wszystkich terytoriów UE i może otworzyć nowe szlaki rozwoju prowadzące do inteligentniejszej, opartej na wiedzy i bardziej ekologicznej gospodarki, przyczyniając się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy i postępu społecznego na obszarach innych niż miejskie. Strategie rozwoju terytorialnego lub lokalnego dotyczą rozwoju terytorialnego poza miastami, funkcjonalnymi obszarami miejskimi i obszarami metropolitalnymi, stawiając władze lokalne w centrum procesu rządzenia.

Narzędzia przewidziane w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów: zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) i rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS)

Ważnymi narzędziami służącymi podtrzymaniu tego procesu są propagowane w ramach polityki spójności UE strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego i lokalnego. W szczególności głównymi mechanizmami wykorzystywanymi do wdrażania funduszy polityki spójności w sposób zintegrowany i ukierunkowany na konkretny obszar, przy aktywnym zaangażowaniu władz regionalnych i lokalnych, są zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) i rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS). W odniesieniu do każdego okresu programowania rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów reguluje ZIT i RLKS jako środki realizacji polityki spójności w sposób zintegrowany terytorialnie, co służy zapewnieniu większej jej skuteczności.

W szczególności w odniesieniu do okresu programowania 2021–2027 tytuł III rozdział II tego rozporządzenia poświęcono rozwojowi terytorialnemu ze względu na jego fundamentalne znaczenie w strukturze polityki spójności. W art. 28–34 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów przewidziano, że propagowanie zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich terytoriów odbywa się z wykorzystaniem narzędzi terytorialnych, w szczególności ZIT, RLKS lub „wszelkich innych zintegrowanych narzędzi terytorialnych opracowanych

w ramach strategii krajowej”.

ZIT i RLKS są instrumentami o kluczowym znaczeniu dla realizacji jednego z pięciu szeroko zakrojonych celów polityki spójności, mianowicie celu polityki nr 5 „Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów”. Narzędzia te przedstawiono po raz pierwszy w 2014 r. i znalazły one dalsze umocnienie w prawodawstwie na lata 2021–2027, w którym podkreślono zasadniczą rolę zintegrowanych strategii terytorialnych w osiągnięciu celów polityki spójności.

ZIT i RLKS mają ułatwiać podejście oddolne do rozwoju terytorialnego przez angażowanie władz lokalnych i regionalnych, ułatwianie dialogu między poszczególnymi zainteresowanymi stronami oraz zacieśnianie współpracy między sektorem publicznym i prywatnym, a także wspieranie współpracy i przekazywania informacji między najwyższymi i najniższymi szczeblami administracji.

Rozporządzenie w sprawie EFRR na lata 2021–2027 zawiera dalsze szczegółowe informacje na temat zintegrowanego podejścia (art. 7–9), a także alokacji środków. W szczególności 8 % finansowania z EFRR na poziomie krajowym, w porównaniu do 5 % w poprzednim okresie programowania, musi zostać przeznaczony na zrównoważony rozwój obszarów miejskich w formie ZIT, RLKS lub innego zintegrowanego narzędzia terytorialnego.

Wdrożenie ZIT i RLKS w zarysie

W niniejszym sprawozdaniu uwzględniono doświadczenia z okresu 2014–2020 oraz przedstawiono perspektywy na obecny okres 2021–2027, formułując użyteczne wnioski. Jego celem jest w szczególności podsumowanie sposobu wdrażania ZIT i RLKS w latach 2014–2020 oraz zmian, jakie można już zaobserwować w okresie 2021–2027, z naciskiem na dane jakościowe, nie ilościowe. Sukces instrumentów terytorialnych powinien być bowiem oceniany w szerszym kontekście niż tylko przez pryzmat twardych danych liczbowych. Istnieją inne, bardziej subtelne czynniki, których ocena jest bardziej złożona, takie jak spójność na docelowym terytorium, dobrostan mieszkańców, wzmocnienie kapitału społecznego i ludzkiego, nowe formy kultury współpracy w kształtowaniu polityki lub spółdzielcze modele zarządzania, które to czynniki poddają się obserwacji tylko w dłuższej perspektywie.

Warto zauważyć, że w okresie 2014–2020 finansowanie przeznaczone na strategię terytorialne i miejskie wynosi około 30 mld EUR, co stanowi prawie 10 % całkowitego finansowania polityki spójności w tym okresie. W kontekście miejskim instrumenty ZIT były często wykorzystywane w ramach zintegrowanych i zrównoważonych strategii rozwoju obszarów miejskich, w związku z czym ZIT są jednym z preferowanych instrumentów wdrażania obowiązkowego minimalnego krajowego przydziału w wysokości 8 % z EFRR na zrównoważony rozwój obszarów miejskich. W latach 2014–2020 wiele krajów zdecydowało się jednak nie korzystać z ZIT do celów miejskich, lecz ze specjalnej osi priorytetowej dla obszarów miejskich w ramach swojego programu operacyjnego.

Przyglądając się bliżej wdrażaniu w terenie, można zauważyć wiele różnych podejść w zależności od obszaru. Z dostępnych instrumentów terytorialnych korzystano w poszczególnych państwach członkowskich i regionach w bardzo różnym stopniu.

Trzeba zauważyć, że na początku okresu 2014–2020 wystąpiły znaczne opóźnienia we wdrażaniu operacji. Pod koniec okresu programowania wskaźnik wdrożenia tych instrumentów uległ jednak znacznej poprawie.

Jeśli chodzi o instrumenty RLKS, dane z poprzedniego okresu pokazują, że instrumenty te są ukierunkowane na mniejsze, wiejskie obszary, a ich wykorzystanie na obszarach miejskich jest stosunkowo niewielkie. Do trudności, które wystąpiły w poprzednim okresie 2014–2020, należał w szczególności brak wiedzy i zdolności na szczeblu lokalnym, a także znaczne postrzegane obciążenia biurokratyczne i powolna absorpcja funduszy.

Rola Agendy Terytorialnej UE 2030

Wzywa się państwa członkowskie do zapewnienia spójności i koordynacji między funduszami, przy jednoczesnym unikaniu powstawania nowych nierówności gospodarczych, społecznych i terytorialnych. Należy nadać najwyższy priorytet podejściom ukierunkowanym na konkretny obszar i zintegrowanemu rozwojowi terytorialnemu. Tego ambitnego celu nie da się osiągnąć bez zintegrowanego podejścia do rozwoju terytorialnego, jak podkreślono w Agendzie Terytorialnej UE 2030.

W Agendzie Terytorialnej UE 2030 zdefiniowano dwa nadrzędne cele, jakimi są Sprawiedliwa Europa i Zielona Europa, obejmujące sześć priorytetów na rzecz rozwoju terytorium Europy jako całości ze wszystkimi jej obszarami. Ponadto dostosowano w jej ramach cele rozwoju terytorialnego UE do Agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i Europejskiego Zielonego Ładu, podkreślono znaczenie strategicznego planowania przestrzennego i wyznaczono jego kierunki, przy jednoczesnym wzmocnieniu wymiaru terytorialnego polityk sektorowych na wszystkich szczeblach sprawowania rządów.

Agenda Terytorialna UE 2030, którą z agendą miejską dla UE łączą wspólne zasady, takie jak podejście lokalne, koordynacja polityki i skuteczne ramy wielopoziomowe, opiera się na zrozumieniu, że Europa stoi przed poważnymi wyzwaniem gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi. Agenda niesie ponadto ze sobą ogromny potencjał poprawy warunków życia we wszystkich miejscach i dla wszystkich ludzi. Oznacza to, że Europa potrzebuje strategii politycznych o silniejszym wymiarze terytorialnym i skoordynowanych podejść, w ramach których uznaje się różnorodność i specyfikę obszarów oraz korzysta ze związanych z tym możliwości.

Oświadczenie międzyrządowe, które wymaga wzmocnienia

Agenda Terytorialna UE 2030 jest narzędziem wyznaczającym drogę do spójności terytorialnej w Europie, w którego ramach do realizacji założonych celów i priorytetów wzywa się szerokie grono podmiotów. Jest ona jednak oświadczeniem międzyrządowym bez bezpośrednich prawnych, finansowych czy instytucjonalnych instrumentów wdrażania. Warto zauważyć, że ani w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów z 2014 r., ani w rozporządzeniu w sprawie wspólnych przepisów z 2021 r. nie ma odniesienia do, odpowiednio, Agendy Terytorialnej UE 2020 ani Agendy Terytorialnej UE 2030. Parlament Europejski powinien zatem podjąć refleksję, jak najlepiej wykorzystać agendę terytorialną UE, i rozważyć uwzględnienie jej priorytetów w przepisach UE.

Wdrożenie Agendy Terytorialnej UE 2030

Realizacja Agendy Terytorialnej UE 2030 zależy od wielopoziomowej współpracy. Aby zmotywować najważniejsze podmioty do działania, uruchomiono siedem działań pilotażowych. Działania pilotażowe pokazują, w jaki sposób cele agendy mogą być realizowane „w terenie” na poziomie lokalnym i regionalnym. Wiąże się to z działaniami wdrożeniowymi, takimi jak współpraca z podmiotami lokalnymi i regionalnymi nad tym, jak mogą wykorzystywać możliwości i stawiać czoła wyzwaniom związanym ze swoją koncentracją tematyczną. Działania te dostarczają przykładów podejść ukierunkowanych na konkretny obszar, wraz z nastawionym na konsensus dialogiem z zainteresowanymi stronami. Wdraża się w ich ramach eksperymentalne i innowacyjne rozwiązania dostosowane do lokalnej specyfiki.

Działania pilotażowe w ramach agendy terytorialnej UE pozostają na wczesnym etapie realizacji. W Agendzie Terytorialnej UE 2030 przewidziano na 2024 r. inwentaryzację, w tym przegląd systemu zarządzania, postępów w realizacji i adekwatności priorytetów. Przegląd ten rozpocznie się podczas hiszpańskiej prezydencji w UE w 2023 r. i skupi się na zarządzaniu i wdrażaniu.

Działania służące wdrożeniu Agendy Terytorialnej UE 2030 w praktyce mogą być podejmowane na każdym szczeblu zarządzania, a ich charakter i przedmiot mogą być zróżnicowane. Pomimo wezwań skierowanych do najważniejszych podmiotów i starań mających na celu zainspirowanie do działania za pomocą przykładów i działań pilotażowych, wydaje się, że stosowanie priorytetów tej agendy pozostaje na terytorium Unii niejednolite i nierównomierne. Mówiąc bardziej konkretnie, rozkład siedmiu działań pilotażowych w Europie jest nierówny. Szczególnie znaczącą rolę w inicjowaniu i wdrażaniu działań pilotażowych odgrywają Niemcy. Wszystkie działania pilotażowe zostały zainicjowane przez organy krajowe. W ramach kilku z tych działań wdrożono eksperymentalne lub innowacyjne procesy na poziomie lokalnym i regionalnym. W wielu przypadkach gromadzone są dowody i opracowywane analizy przykładów oraz sprawozdania. Niekiedy wnioski wyciągnięte z inicjatywy na szczeblu krajowym są udostępniane podmiotom w całej Europie.

Dalsze działania

Parlament Europejski obserwuje z uwagą, jak europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne wspierają zintegrowane podejście do rozwoju miejskiego i terytorialnego. Niezwykle ważne jest zrozumienie, w jaki sposób ewoluują strategie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, zintegrowanych inwestycji terytorialnych (ZIT) i rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS) wdrażane w całej Europie w okresach programowania polityki spójności 2014–2020 i 2021–2027, oraz wyciągnięcie z nich cennych wniosków. Jest to jedyny sposób na ulepszenie przyszłych narzędzi polityki spójności.

Aby móc odpowiednio dostosować przyszłą politykę spójności i zaradzić obecnym niedociągnięciom, konieczne jest zbadanie realizowanych strategii inwestycyjnych z różnych perspektyw, na przykład perspektywy jednostki geograficznej, ukierunkowania przestrzennego, koncentracji tematycznej, wielkości populacji, czy ustaleń dotyczących finansowania i mechanizmów wdrażania.

Niniejsze sprawozdanie przyczyni się również do wzmocnienia roli Parlamentu Europejskiego, a w szczególności jego Komisji Rozwoju Regionalnego, w działaniach

następczych związanych z agendą terytorialną UE i wszystkimi jej działaniami, o czym można się przekonać z lektury samego dokumentu.

Należy dążyć do dalszego uproszczenia procesu administracyjnego w dziedzinie zarządzania funduszami, do uwzględnienia priorytetów Agendy Terytorialnej UE 2030 w instrumentach legislacyjnych i programach operacyjnych funduszy polityki spójności, a także do dalszego propagowania zaangażowania gmin, regionów i reprezentujących je stowarzyszeń na poszczególnych etapach wdrażania instrumentów terytorialnych. Obejmuje to ich udział w programowaniu, wyborze i monitorowaniu projektów z zakresu ZIT i RLKS. Celem powinno być zmobilizowanie potencjalnych beneficjentów i pomoc władzom w szerzeniu wiedzy na temat narzędzi terytorialnych. Niezbędne jest również opracowanie bardziej zaawansowanych systemów monitorowania i oceny, które umożliwią ocenę wpływu tych instrumentów terytorialnych i lepsze informowanie o ich wynikach.

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie realizacji rozwoju terytorialnego (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów, tytuł III rozdział II) i jego stosowania w Agendzie Terytorialnej Unii Europejskiej 2030 (2023/2048(INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego tytuł XVIII,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej¹ (rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów),
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności²,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego³,
- uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006⁴,
- uwzględniając porozumienie przyjęte podczas 21. Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP21) w Paryżu 12 grudnia 2015 r. (porozumienie paryskie),

¹ Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 159.

² Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 60.

³ Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 94.

⁴ Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 320.

- uwzględniając Agendę ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, w szczególności cel zrównoważonego rozwoju nr 11 dotyczący zrównoważonych miast i społeczności,
- uwzględniając Agendę Terytorialną 2030 – Przyszłość dla wszystkich obszarów, przyjętą na nieformalnym posiedzeniu ministrów odpowiedzialnych za planowanie przestrzenne, rozwój terytorialny lub spójność terytorialną w dniu 1 grudnia 2020 r.,
- uwzględniając pakt amsterdamski ustanawiający agendę miejską dla UE, uzgodniony podczas nieformalnego spotkania ministrów finansów UE odpowiedzialnych za sprawy miejskie w dniu 30 maja 2016 r.,
- uwzględniając dokument „New Leipzig Charter – The transformative power of cities for the common good” [Nowa karta lipska – transformacyjna siła miast dla wspólnego dobra], przyjęty 30 listopada 2020 r. podczas nieformalnego posiedzenia ministerialnego w sprawie obszarów miejskich,
- uwzględniając porozumienie z Lublany przyjęte 26 listopada 2021 r. podczas nieformalnego posiedzenia ministrów odpowiedzialnych za sprawy miejskie,
- uwzględniając Nową agendę miejską przyjętą przez Organizację Narodów Zjednoczonych 20 października 2016 r.,
- uwzględniając komunikat Komisji z 17 stycznia 2023 r. zatytułowany „Wykorzystanie potencjału talentów w regionach Europy” (COM(2023)0032),
- uwzględniając komunikat Komisji Europejskiej z 4 lutego 2022 r. dotyczący 8. sprawozdania na temat spójności: Spójność w Europie do 2050 r. (COM(2022)0034),
- uwzględniając komunikat Komisji z 30 czerwca 2021 r. zatytułowany „Długoterminowa wizja dla obszarów wiejskich UE – W kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.” (COM(2021)0345),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 3 marca 2021 r. zatytułowany „Unia równości: Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021–2030” (COM(2021)0101),
- uwzględniając komunikat Komisji z 11 grudnia 2019 r. zatytułowany „Europejski Zielony Ład” (COM(2019)0640),
- uwzględniając komunikat Komisji z 17 września 2020 r. zatytułowany: „Ambitniejszy cel klimatyczny Europy do 2030 r. – Inwestowanie w przyszłość neutralną dla klimatu z korzyścią dla obywateli” (COM(2020)0562),
- uwzględniając nowy europejski Bauhaus – inicjatywę Komisji uruchomioną 16 września 2020 r.,
- uwzględniając dokument roboczy służb Komisji z 17 czerwca 2022 r. zatytułowany „Model rozwoju terytorialnego w ramach nowego europejskiego Bauhausu (NEB TDM) - instrument finansowy” (SWD(2022)0172),

- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 września 2022 r. w sprawie nowego europejskiego Bauhausu⁵,
- uwzględniając swoją rezolucję z 13 grudnia 2022 r. w sprawie długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE – w kierunku silniejszych, lepiej skomunikowanych, odpornych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r.⁶,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 września 2022 r. w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w UE: 8. sprawozdanie na temat spójności⁷,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 15 lutego 2022 r. w sprawie wyzwań stojących przed obszarami miejskimi w okresie po pandemii COVID-19⁸,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie roli regionów i miast UE we wdrażaniu porozumienia paryskiego z konferencji COP21 w sprawie zmian klimatu⁹,
- uwzględniając opinię z Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 18 września 2020 r. zatytułowaną „Przegląd agendy terytorialnej UE, karty lipskiej i agendy miejskiej dla UE”¹⁰,
- uwzględniając pogłębioną analizę pt. „Territorial Agenda 2030 – Implementation Review” [Agenda Terytorialna 2030 – Przegląd wdrażania] opublikowaną 7 czerwca 2023 r. przez Dyрекcję Generalną ds. Polityki Wewnętrznej¹¹,
- uwzględniając badanie przeprowadzone na zlecenie Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej Komisji Europejskiej (DG REGIO) zatytułowane „Zintegrowane strategie terytorialne i miejskie: jaką wartość wnoszą europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne na lata 2014–2020”, opublikowane w grudniu 2017 r.¹²,
- uwzględniając STRAT-Board, interaktywne narzędzie opracowane przez Wspólne Centrum Badawcze (JRC) Komisji Europejskiej i DG REGIO pokazujące, w jaki sposób europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne (ESIF) wspierają zintegrowane podejście do rozwoju miejskiego i terytorialnego¹³,
- uwzględniając Podręcznik strategii rozwoju terytorialnego i lokalnego¹⁴ oraz Podręcznik strategii zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich¹⁵, opublikowane

⁵ Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 56.

⁶ Dz.U. C 177 z 17.5.2023, s. 35.

⁷ Dz.U. C 125 z 5.4.2023, s. 100.

⁸ Dz.U. C 342 z 6.9.2022, s. 2.

⁹ Dz.U. C 162 z 10.5.2019, s. 31.

¹⁰ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 145.

¹¹ Pogłębiona analiza „Territorial Agenda 2030 – Implementation Review”, Parlament Europejski, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Wewnętrznej, Departament tematyczny B ds. polityki strukturalnej i polityki spójności, 7 czerwca 2023 r.

¹² https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/studies/integrated_strategies/integrated_strategies_en.pdf.

¹³ STRAT-Board: <https://urban.jrc.ec.europa.eu/strat-board/?lng=en>.

¹⁴ <https://urban.jrc.ec.europa.eu/territorialstrategies/executive-summary#the-chapter>.

¹⁵ <https://urban.jrc.ec.europa.eu/urbanstrategies/>.

przez JRC,

- uwzględniając art. 54 Regulaminu oraz art. 1 ust. 1 lit. e) i załącznik 3 do decyzji Konferencji Przewodniczących z dnia 12 grudnia 2002 r. dotyczącej procedury udzielania zgody na sporządzenie sprawozdań z własnej inicjatywy,
 - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Rozwoju Regionalnego (A9-0000/2023),
- A. mając na uwadze, że polityka spójności jest główną polityką inwestycyjną dla regionów i miast UE, a agenda terytorialna UE jest instrumentem przewodnim polityki terytorialnej Unii Europejskiej;
- B. mając na uwadze, że poprzednie i obecne rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów nie zawierają żadnych konkretnych odniesień odpowiednio do Agendy Terytorialnej UE 2020 ani Agendy Terytorialnej UE 2030; mając na uwadze, że tytuł III rozdział II obowiązującego rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów stanowi podstawę do wykorzystywania funduszy polityki spójności w ramach strategii rozwoju terytorialnego;
- C. mając na uwadze, że wydaje się, iż głównymi trudnościami napotkanymi przez podmioty lokalne w latach 2014–2020 oprócz powolnej absorpcji funduszy i barier biurokratycznych były niedobory umiejętności i wiedzy;
- D. mając na uwadze, że Podręcznik strategii rozwoju terytorialnego i lokalnego oferuje wsparcie metodologiczne na wszystkich szczeblach;
- E. mając na uwadze, że mikrospójność jest formą równowagi w przypadku obszarów słabo rozwiniętych położonych w bardziej rozwiniętych regionach;
- F. mając na uwadze, że w art. 28 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów wskazano zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) i rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) jako instrumenty wdrażania strategii rozwoju terytorialnego oraz wezwano do zapewnienia spójności i koordynacji między funduszami, w przypadku gdy kilka z nich jest stosowanych w tej samej strategii;
- G. mając na uwadze, że w latach 2014–2020 w 28 państwach członkowskich uwzględniono w programowaniu 1 975 strategii, finansowanych kwotą 19 mld EUR z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), z czego 13,8 mld EUR przeznaczono na ZIT w dziewięciu państwach członkowskich;
- H. mając na uwadze, że rozwój lokalny kierowany przez społeczność był drugim najczęściej wykorzystywanym przez państwa członkowskie narzędziem służącym do rozwijania strategii terytorialnych lub lokalnych w latach 2014–2020;
- I. mając na uwadze, że w Agendzie Terytorialnej UE 2030 (AT2030) zachęca się Parlament Europejski i jego Komisję Rozwoju Regionalnego do uwzględnienia celów agendy w drodze propagowania jej priorytetów w procesach ustawodawczych UE;
- J. mając na uwadze, że wdrażanie priorytetów AT2030 pozostaje w Unii nierównomierne;

1. podkreśla, że w latach 2014–2020 tylko 28 % strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich wdrożono za pośrednictwem ZIT; wzywa Komisję do podjęcia działań mających na celu zachęcenie do korzystania z takich narzędzi do rozwijania AT2030;
2. wzywa Komisję do skorzystania z wyników sprawozdania oceniającego z 2024 r. dotyczącego okresu programowania 2014–2020 w celu wsparcia programów przewidzianych na lata 2021–2027¹⁶;
3. z zadowoleniem przyjmuje Podręcznik strategii terytorialnych i rozwoju oraz Podręcznik strategii zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich jako wytyczne dotyczące projektowania, wdrażania i monitorowania strategii terytorialnych i rozwoju obszarów miejskich;
4. wzywa państwa członkowskie do propagowania strategicznego planowania przestrzennego uwzględniającego terytoria jako całość, poza obszarami metropolitalnymi, miejskimi i funkcjonalnymi;
5. wzywa Komisję do wspierania finansowania programów AT2030 w taki sam sposób, w jaki 8 % funduszy polityki spójności przeznacza się na rozwój programów w ramach agendy miejskiej;
6. zwraca uwagę na potrzebę zmiany paradygmatu udziału władz lokalnych i regionalnych we wdrażaniu narzędzi terytorialnych i w zarządzaniu nimi;
7. wzywa do łączenia strategii rozwoju terytorialnego lub lokalnego finansowanych z więcej niż jednego programu w jedną ukierunkowaną strukturę, aby zapobiec opóźnieniom i przeszkodom administracyjnym;
8. zwraca uwagę na wyraźny rozdział między państwami członkowskimi, które są zaangażowane w rozwój ZIT lub RLKS, a tymi, które nie są; wzywa Komisję do wyjaśnienia tego zróżnicowania w celu uniknięcia nierówności geograficznych;
9. uważa, że AT2030 jest realnym i właściwym instrumentem, który zapewnia spójność UE dzięki zarządzaniu każdym z jej regionów;
10. podkreśla, że działania w ramach AT2030 powinny być bardziej stanowcze pod względem przydziału funduszy oraz potrzeby wspierania integracji agendy z polityką UE, z naciskiem na bardziej lokalne poziomy rządzenia; wzywa Komisję, aby zapewniła AT2030 własne finansowanie w ramach przyszłego przeglądu wieloletnich ram finansowych;
11. podkreśla, że zasadnicze znaczenie ma włączenie priorytetów i celów AT2030 do instrumentów legislacyjnych i programów operacyjnych funduszy polityki spójności; z zadowoleniem przyjmuje opracowane w ramach agendy działania pilotażowe i wzywa państwa członkowskie i Komisję do dalszego inwestowania w te działania, poprawy ich równowagi geograficznej i lepszej koordynacji z zasadami agendy;

¹⁶ W art. 57 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów powierzono DG REGIO zadanie przeprowadzenia oceny EFRR i Funduszu Spójności do końca 2024 r.

12. podkreśla potrzebę zaangażowania Parlamentu Europejskiego, w szczególności jego właściwej Komisji Rozwoju Regionalnego, w działania pilotażowe oraz rozpowszechnienia na szczeblu europejskim ich wyników, które można zintegrować i skoordynować z inicjatywami takimi jak polityka spójności, w tym EFRR i Interreg;
13. wzywa do opracowania strategii łączenia funduszy lub uproszczenia procedur administracyjnych w przypadku działań pilotażowych finansowanych z więcej niż jednego funduszu;
14. apeluje, aby państwa członkowskie opracowały własne agendy terytorialne zgodne z AT2030 jako podstawę programowania krajowych strategii terytorialnych oraz w celu stymulowania procesu decyzyjnego i kształtowania polityki terytorialnej i miejskiej;
15. wzywa państwa członkowskie i Komisję, aby propagowały wdrażanie AT2030 wykraczające poza działania pilotażowe, co uczyni z tego instrumentu ramy odniesienia dla działań zawierające konkretne wytyczne dla terytoriów UE, które pozwolą im usprawnić funkcjonowanie; podkreśla możliwość uzależnienia finansowania regionalnego od realizacji priorytetów AT2030 i wzywa Komisję do opracowania wskaźników monitorowania łączących ją z wykorzystaniem funduszy polityki spójności, w szczególności EFRR;
16. apeluje, aby Komisja uwzględniła doświadczenia zdobyte podczas wdrażania AT2030 w przyszłej polityce spójności i zaleceniach grupy wysokiego szczebla ds. przyszłości polityki spójności w celu skuteczniejszego wyeliminowania nierównowagi terytorialnej i niedopasowania funkcjonalnego; zwraca uwagę na możliwości, jakie AT2030 stwarza pod względem oceny wpływu polityki spójności w odniesieniu do celu spójności terytorialnej;
17. z zadowoleniem przyjmuje wiążący charakter metodyki opisanej w Podręczniku strategii rozwoju terytorialnego i lokalnego, nadającej strategiom terytorialnym takie samo znaczenie jak strategiom miejskim;
18. wzywa do stworzenia jednolitych ram strategii mających na celu zarówno rozwój miejski, jak i szerszy rozwój terytorialny, w których to ramach wymogi terytorialne traktowane byłyby jako całość, a za podstawę przyjęto by jednostkowe obszary funkcjonalne na poziomie 3 wspólnej klasyfikacji jednostek terytorialnych do celów statystycznych (NUTS); podkreśla, że takie rozwiązanie mogłoby znacznie ograniczyć biurokratyczne bariery w pozyskiwaniu funduszy;
19. apeluje, aby Komisja zwiększyła zaangażowanie w politykę terytorialną za pośrednictwem polityki spójności oraz wzmocniła zarządzanie regionami w celu propagowania spójności i mikrospójności w oparciu o specyfikę każdego regionu, dzięki usprawnieniu procesów decyzyjnych na szczeblu lokalnym i regionalnym oraz zastosowaniu istniejących narzędzi do usprawnienia zarządzania instrumentami ustawodawczymi;
20. wzywa główne podmioty, takie jak Europejski Komitet Regionów i Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, do aktywniejszego udziału w działaniach następczych i dalszym rozwoju AT2030;
21. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie

i Komisji, a także parlamentom narodowym i regionalnym państw członkowskich.